

บทที่ 6

บทสรุปและวิเคราะห์

ในการศึกษาวิจัยเรื่องสหประชาชาติกับการฟื้นฟูสันติภาพและการจัดตั้งรัฐบาลในกัมพูชา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทของสหประชาชาติในการฟื้นฟูสันติภาพและการดำเนินการ เพื่อให้มีการเลือกตั้งรัฐบาลในกัมพูชา ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จนถึงเดือนกันยายน 2536 อันเป็นการสิ้นสุดภารกิจในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ณ ประเทศนั้นๆ พร้อมทั้งสรุปการศึกษาวิจัยได้เป็นลำดับดังต่อไปนี้

ความจริงสหประชาชาติได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาแกมพูชามาตั้งแต่เริ่มแรก หลังจากที่กองกำลังเวียดนามบุกเข้ายึดครองกรุงพนมเปญ เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2522 และจัดตั้งรัฐบาลของนายเฮง สัมรินขึ้น คณะมนตรีความมั่นคงฯ ได้นำปัญหานี้เข้าสู่การพิจารณาเป็นกรณีเร่งด่วน โดยกลุ่มประเทศอาเซียนและกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดได้ร่วมกันเสนอร่างข้อมติเกี่ยวกับสถานการณ์ในอินโดจีน ซึ่งมีสาระสำคัญคือ เรียกร้องให้มีการหยุดยิงโดยทันทีในกัมพูชา รวมทั้ง เรียกร้องให้ประเทศที่เกี่ยวข้องยึดมั่นในหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐอื่น

แต่เนื่องจากโซเวียตได้ใช้สิทธิยับยั้งทำให้ร่างข้อมติดังกล่าวต้องตกไป กลุ่มประเทศอาเซียนและมิตรประเทศ จึงดำเนินการขอบรรจุเรื่องสถานการณ์ในกัมพูชาเข้าในระเบียบวาระการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ตั้งแต่สมัยประชุมสามัญครั้งที่ 32 (พ.ศ. 2522) และได้เสนอร่างข้อมติซึ่งมีสาระสำคัญคือ เรียกร้องให้มีการหยุดยิงในกัมพูชา ให้มีการถอนทหารต่างชาติออกจากกัมพูชา รวมทั้ง เรียกร้องให้ชาวกัมพูชาได้ใช้สิทธิในการกำหนดเจตนาเอง ร่างข้อมติดังกล่าว ได้รับการรับรองด้วยคะแนนเสียงสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับทุกปี

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาภัยพิบัติทางกายในกรอบของสหประชาชาติในระยะแรก ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อันเป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่าง ประเทศมหาอำนาจโดยโซเวียตได้ให้การสนับสนุนแก่เวียดนามทั้งทางด้านการทหารและทาง เศรษฐกิจ ทำให้เวียดนามสามารถคงกองกำลังของตนไว้ในกัมพูชาได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ด้วยเหตุนี้บรรดาประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ อาเซียน สหรัฐฯ และประเทศพันธมิตร จึงได้ดำเนินการพยายามต่อไปอย่างแข็งขันในการเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ยับยั้งการให้ ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่เวียดนาม ตราบใดที่เวียดนามยังไม่ถอนกองกำลังออกจากกัมพูชา รวมทั้งสนับสนุนความพยายามในการเจรจาภายนอกกรอบสหประชาชาติ ระหว่างกัมพูชาทั้ง 4 ฝ่าย และประเทศที่เกี่ยวข้องมาโดยตลอด ประกอบกับต่อมาโซเวียตประสบกับปัญหาเศรษฐกิจ ภายในประเทศ ทำให้มีความจำเป็นต้องลดหรือลดความช่วยเหลือต่อประเทศคอมมิวนิสต์อื่น ๆ รวมทั้งเวียดนาม นอกจากนี้เวียดนามยังประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำภายในประเทศของตน จนไม่สามารถนำเอาเงินงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาประเทศไปใช้ในการคงกองกำลังทหาร เวียดนามไว้ในกัมพูชาได้อีก และในที่สุดเวียดนามได้ประกาศถอนทหารออกจากกัมพูชาในเดือน กันยายน ปีพ.ศ. 2532

ก่อนหน้านั้นได้มีการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยปัญหาภัยพิบัติที่กรุงปารีส ระหว่าง วันที่ 30 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม 2532 ซึ่งฝรั่งเศสเป็นเจ้าภาพ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ กลุ่มประเทศอาเซียน สมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงฯ รัฐบาลผสมกัมพูชาประชาธิปไตย รัฐบาลเฮงสัมริน ออสเตรเลีย แคนาดา อินเดีย ญี่ปุ่น ลาว เวียดนาม ซิมบับเว และเลขาธิการ สหประชาชาติ ซึ่งที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันในการกำหนดรูปแบบกว้าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาภัยพิบัติได้ เป็นผลสำเร็จ

ต่อมาคณะมนตรีความมั่นคงฯ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดแผนสันติภาพใน กัมพูชาอย่างเป็นรูปแบบ ทั้งนี้โดยนำเอาแนวความคิดที่เสนอในที่ประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการ แก้ไขปัญหาภัยพิบัติที่กรุงปารีสและแนวความคิดของ นาย Gareth Evans รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศออสเตรเลีย ที่เคยเสนอไว้เกี่ยวกับบทบาทของสหประชาชาติในช่วง

ระยะเวลาภายหลังจากที่มีการตรวจสอบการถอนทหารเวียดนาม และก่อนที่จะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในกัมพูชา มาปรับปรุงเป็นแผนปฏิบัติการของสหประชาชาติ ในการฟื้นฟูสันติภาพ และการจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในกัมพูชา ลักษณะของแผนปฏิบัติการของสหประชาชาติดังกล่าวนี้ อยู่ในกรอบของการปฏิบัติการที่เรียกว่า Peace-Keeping Operations

โดยคณะมนตรีความมั่นคงฯ ได้มีมติจัดตั้ง UNTAC อย่างเป็นทางการในเดือนกุมภาพันธ์ 2535 อันประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ตำรวจ และพลเรือนประมาณ 22,000 คน มีภารกิจหลักคือ ควบคุมดูแล ตรวจสอบการถอนกำลังต่างชาติ การหยุดยิง และมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและจัดการเลือกตั้งทั่วไปในกัมพูชา โดยเฉพาะการที่ UNTAC มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลด้านต่างประเทศ การป้องกันประเทศ การคลัง ความปลอดภัยสาธารณะและด้านข้อมูลข่าวสาร นับได้ว่าเป็นครั้งแรกที่สหประชาชาติได้เข้ามาควบคุมดูแลกลไกของรัฐทั้ง 5 ด้าน รวมทั้งจัดการเลือกตั้งทั่วไปในกัมพูชาเอง แทนที่จะเป็นเพียงการดูแลการเลือกตั้งเท่านั้น ส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของ UNTAC นั้นเป็นจำนวนเงินถึง 1,876 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับการดำเนินการประมาณ 18 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม 2535 เป็นต้นไป จนถึงเดือนกันยายน 2536 ซึ่ง UNTAC สิ้นสุดภารกิจในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกัมพูชา

วิเคราะห์บทบาทของสหประชาชาติกับการฟื้นฟูสันติภาพและการจัดตั้งรัฐบาลในกัมพูชา

ในการวิเคราะห์จะแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ

ประเด็นแรก ในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในกัมพูชา ครั้งนี้ องค์การบริหารชั่วคราวแห่งสหประชาชาติในกัมพูชา (UNTAC) มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแล 5 กระทรวงหลัก (การต่างประเทศ การป้องกันประเทศ การคลัง ความปลอดภัยสาธารณะ และข้อมูลข่าวสาร) รวมทั้งจัดการเลือกตั้งทั่วไปในกัมพูชา ซึ่งภารกิจดังกล่าวถือเป็นภารกิจที่แปลกใหม่เนื่องจากสหประชาชาติไม่เคยปฏิบัติเช่นนี้มาก่อนในอดีต ในเรื่องนี้มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาในแง่กฎหมายว่าขัดกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่ ดังนี้

หากยกเอากฎบัตรสหประชาชาติ ข้อ 2 วรรค 7 ซึ่งระบุว่า "ไม่มีข้อความใดในกฎบัตรฉบับปัจจุบันจะให้อำนาจแก่สหประชาชาติเข้าแทรกแซงในเรื่องซึ่งโดยสาระสำคัญแล้วอยู่ในเขตอำนาจภายในของรัฐ (domestic jurisdiction of any state) หรือจักเรียกร้องสมาชิกให้เสนอเรื่อง เช่นว่า เมื่อจัดให้มีการตกลงภายใต้กฎบัตรฉบับปัจจุบันนี้แต่หลักการอันนี้จะไม่กระทบกระเทือนถึงการใช้มาตรการยับยั้งคับตามความในหมวดที่ 7" ดังนั้น การที่สหประชาชาติเข้ามาควบคุมดูแล 5 กระทรวงหลักดังกล่าวข้างต้น และจัดการเลือกตั้งทั่วไปในกัมพูชา จึงเป็นการเข้าแทรกแซงในเรื่องซึ่งโดยสาระสำคัญแล้วอยู่ในเขตอำนาจภายในของรัฐ และย่อมขัดกับข้อบัญญัติของกฎบัตรสหประชาชาติดังกล่าวข้างต้น

อย่างไรก็ดีหากพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงของปัญหา กัมพูชาแล้วจะเห็นว่าปัญหานี้ยึดเยื้อมานาน ทำลายล้างชีวิตของประชาชนกัมพูชาไปเป็นจำนวนมาก และไม่มีทีท่าว่าชาวกัมพูชาจะแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยปราศจากการช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศอื่นใดได้ หากปล่อยไว้แนวโน้มนักปัญหา กัมพูชาจะยึดเยื้อไปอีกนาน และจะก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินของชาวกัมพูชา ไปอีกมหาศาล การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในระหว่างชาวกัมพูชาเองจะไม่มียุติ จะมีการแทรกแซงจากประเทศภายนอก และเป็นอันตรายต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศอย่างใหญ่หลวง และที่สำคัญคือประชาชนชาวกัมพูชาจะไม่มีโอกาสกำหนดเจตจำนงของตนเอง และอนาคตของประชาชาติกัมพูชาก็จะมีมิตมน

ความจริงหากพิจารณากฎบัตรสหประชาชาติ ข้อ 1 วรรค 2 ก็เห็นว่าสหประชาชาติเคารพต่อ "หลักการแห่งสิทธิเท่าเทียมกัน" และ "หลักการกำหนดใจตนเอง" ของประชาชาติ ทั้งปวงเป็นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างประชาชาติทั้งหลาย และเมื่อเห็นว่ามีโอกาสที่ประชาชนชาวกัมพูชาจะกำหนดใจตนเองย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ สหประชาชาติจึงตัดสินใจเข้ามาแทรกแซงเป็นการชั่วคราว โดยมีจุดมุ่งหมายให้ชาวกัมพูชามีสิทธิกำหนดใจตนเองอย่างแท้จริง และเพื่อปกป้องชาวกัมพูชาให้พ้นจากการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ฉะนั้นการแทรกแซงดังกล่าวจึงไม่ขัดกับเจตนารมณ์ของกฎบัตรสหประชาชาติดังกล่าวข้างต้น และเป็นการกระทำที่มีความชอบธรรม

ประเด็นที่สอง สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศในขณะนั้น นับเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่เอื้ออำนวยให้สหประชาชาติสามารถปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกัมพูชาได้ สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศดังกล่าว ได้แก่ ความปรองดองกันของประเทศมหาอำนาจ และความร่วมมือกันของประเทศที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหากัมพูชา ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1) การปรับนโยบายของโซเวียต และการปรับปรุงความสัมพันธ์จีน-โซเวียต

คำแถลงนโยบายต่อภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกของประธานาธิบดีคิมคาอิล กอร์บาชอฟ ที่วลาดิวอสต็อก เมื่อ 28 กรกฎาคม 2529 โดยมีสาระสำคัญต้องการปรับปรุงความสัมพันธ์กับจีน ญี่ปุ่น และอาเซียน นับเป็นการรุกทางการทูตและการปรับนโยบายต่างประเทศครั้งสำคัญของโซเวียตที่ส่งผลให้มีการลดความตึงเครียดทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค

ภายหลังการประกาศนโยบายนี้ โซเวียตได้เริ่มแสดงท่าทีผ่อนปรนและสนใจอย่างจริงจังที่จะแก้ไขอุปสรรค 3 ประการ ได้แก่ การลดกำลังทหารบริเวณพรมแดนจีน-โซเวียต และจีน-มองโกเลีย การถอนทหารออกจากอัฟกานิสถาน และการยุติการสนับสนุนเวียดนามเพื่อให้อถอนทหารออกจากกัมพูชา ซึ่งฝ่ายจีนใช้เป็นเงื่อนไขก่อนปรับปรุงความสัมพันธ์ขั้นปกติกับโซเวียต และในที่สุดโซเวียตก็ได้ดำเนินการกดดันให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชาได้เป็นผลสำเร็จในเดือนกันยายน 2532

2) การปรับปรุงความสัมพันธ์สหรัฐฯ-โซเวียต

ความสัมพันธ์ระหว่างโซเวียตกับสหรัฐฯ ซึ่งเสื่อมโทรมลงอย่างมากในสมัยประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน ได้พัฒนาดีขึ้นเป็นลำดับหลังจากประธานาธิบดีกอร์บาชอฟ เข้ารับตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. 2528 โดยมีการประชุมสุดยอดรวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง โดยได้มีการยกปัญหากัมพูชาขึ้นเป็นประเด็นในการประชุมด้วย แม้ว่าการเจรจาดังกล่าวจะมีใช่เป็นการเจรจาทกลงปัญหากัมพูชาโดยตรง แต่ก็นับว่ามีส่วนช่วยผลักดันให้เวียดนามเร่งถอนทหารออกจากกัมพูชาอย่างจริงจังในแบบเดียวกับที่โซเวียตถอนทหารออกจากอัฟกานิสถาน

3) การปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีน-เวียดนาม

ภายหลังการสิ้นสุดยุคสงครามเย็น และการล่มสลายของประเทศคอมมิวนิสต์โซเวียตและยุโรปตะวันออก จีนและเวียดนามซึ่งเป็นประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่ยังคงเหลืออยู่ จึงต้องหันมาเจรจาปรับความสัมพันธ์กัน โดยมีปัญหาแกมพูชาเป็นประเด็นหลักในการเจรจาครั้งแรก และในเดือนกันยายน 2533 ทั้ง 2 ฝ่ายต่างเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่จะยุติปัญหาแกมพูชาโดยสมบูรณ์ และยอมรับกรอบการแก้ไขปัญหาแกมพูชาซึ่งเสนอโดยสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

จากสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลมาจากความพยายามของประเทศมหาอำนาจ ในการประนีประนอมและตกลงกันดังกล่าว นำไปสู่การประชุมสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ครั้งที่ 6 ที่นครนิวยอร์ก ระหว่างวันที่ 27-28 สิงหาคม 2533 โดยที่ประชุมได้บรรลุข้อตกลงเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2533 เกี่ยวกับการรอบการยุติปัญหาทางการเมือง โดยสมบูรณ์แบบเกี่ยวกับปัญหาแกมพูชา ซึ่งรวมถึงการจัดตั้งองค์การบริหารชั่วคราวแห่งสหประชาชาติในแกมพูชา (United Nations Transitional Authority in Cambodia หรือ UNTAC)

ต่อจากนั้น บรรดาประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย ต่างใช้ความพยายามในการชักจูงให้แกมพูชาทั้ง 4 ฝ่ายยอมรับกรอบการยุติปัญหาทางการเมืองโดยสมบูรณ์แบบเกี่ยวกับปัญหาแกมพูชาทั้งในระดับทวิภาคี โดยแลกเปลี่ยนการเยือนระดับผู้นำประเทศ และในระดับพหุภาคี อาทิ การเจรจาอย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับปัญหาแกมพูชา ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 9-10 กันยายน 2533 ซึ่งผลการเจรจาปรากฏว่าแกมพูชาฝ่ายต่าง ๆ ยอมรับกรอบการยุติปัญหาทางการเมือง โดยสมบูรณ์แบบเกี่ยวกับปัญหาแกมพูชา ของสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงฯ และตกลงจัดตั้งสภาสูงสุดแห่งชาติแกมพูชา (SNC)

เมื่อแกมพูชาทุกฝ่ายยอมรับกรอบการยุติปัญหาทางการเมือง โดยสมบูรณ์แบบเกี่ยวกับปัญหาแกมพูชาแล้ว ประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย และประเทศที่เกี่ยวข้องจึงได้จัดให้มีการลงนาม

ในข้อตกลงสันติภาพที่กรุงปารีส ระหว่างผู้นำกัมพูชาทั้ง 4 ฝ่าย รวมกับประเทศที่เกี่ยวข้องอีก 18 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงฯ ทั้งห้า ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย แคนาดา ประเทศสมาชิกอาเซียน ยูโกสลาเวีย เวียดนาม อินเดีย และลาว เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2534 การลงนามได้กระทำขึ้นต่อหน้าเลขาธิการสหประชาชาติ และต่อมาในวันที่ 31 ตุลาคม 2534 คณะมนตรีความมั่นคงฯ ได้รับรองข้อมติ ที่ 718 (2534) ให้ความสนับสนุนอย่างเต็มที่ต่อข้อตกลงสันติภาพที่กรุงปารีส ฉบับดังกล่าว อันมีผลเท่ากับเป็นการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์การบริหารชั่วคราวแห่งสหประชาชาติในกัมพูชา (United Nations Transitional Authority in Cambodia หรือ UNTAC) ขึ้นในเวลาต่อมา

ในการประชุมคณะมนตรีความมั่นคงฯ เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2534 ที่ประชุมได้มีมติจัดตั้ง UNAMIC (United Nations Advance Mission in Cambodia) เพื่อช่วยเหลือ SNC ดูแลการหยุดยิงและยุติความช่วยเหลือทางทหารจากภายนอก UNAMIC เป็นส่วนหนึ่งของ UNTAC ต่อมาคณะมนตรีความมั่นคงฯ ได้ขยายอำนาจหน้าที่ของ UNAMIC ให้รวมถึงภารกิจในการกักขังระเบิดในกัมพูชา ซึ่งจะช่วยให้การส่งผู้ลี้ภัยกัมพูชา ประมาณ 370,000 คน สามารถเดินทางกลับมามตุภูมิด้วยความปลอดภัย UNAMIC ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ประมาณ 1,000 คน

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2535 คณะมนตรีความมั่นคงฯ ได้มีมติจัดตั้ง UNTAC อย่างเป็นทางการ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ตำรวจ และพลเรือนประมาณ 21,000 มีภารกิจหลักก็คือ ควบคุมดูแลการจัดการเลือกตั้งทั่วไปในกัมพูชา ซึ่งกำหนดจะมีขึ้นในเดือนเมษายน 2536 ประมาณว่าค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของ UNTAC จะสูงถึง 2 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ สำหรับการดำเนินงานประมาณ 18 เดือน เริ่มต้นตั้งแต่เดือนมีนาคม 2535 เป็นต้นไป ดังนั้นจึงถือได้ว่า UNTAC เป็นกองกำลังรักษาสันติภาพที่ใหญ่ที่สุด ทั้งในรูปของงบประมาณ และจำนวนบุคลากรในประวัติศาสตร์การดำเนินงานของสหประชาชาติ

ประเด็นที่สาม สหประชาชาติสามารถจัดการเลือกตั้งในกัมพูชาตามกำหนดการเดิมได้ แม้ว่าจะประสบอุปสรรคนานัปการจากการโจมตีของฝ่ายเขมรแดง และการก่อกวนการเลือกตั้งจากทั้งฝ่ายเขมรแดงและฝ่ายพนมเปญ สหประชาชาติ และ UNTAC ได้ใช้ความพยายามในการประนีประนอมต่อรองกับเขมรแดง พร้อมกับพยายามสร้างความมั่นใจให้แก่กัมพูชาฝ่ายต่าง ๆ ว่า การเลือกตั้งจะมีความบริสุทธิ์ ยุติธรรมเป็นไปโดยเสรี และนำมาซึ่งสันติภาพ และความปรองดองกันของประชาชนชาวกัมพูชา นอกจากนี้สหประชาชาติได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะนำสันติภาพกลับคืนสู่กัมพูชาโดยเร็วที่สุด ด้วยการประกาศยืนยันจัดการเลือกตั้งตามกำหนดการเดิม คือ วันที่ 23-28 พฤษภาคม 2536 แม้จะมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากหลายฝ่ายทั้งในและนอกประเทศกัมพูชา คัดค้านการจัดการเลือกตั้งตามกำหนดการเดิม ซึ่งสถานการณ์ภายในกัมพูชาอยู่ในภาวะตึงเครียดมาก จนอาจนำไปสู่สงครามกลางเมือง (civil war) ได้

ในที่สุด ความพยายามและความมุ่งมั่นของสหประชาชาติก็สัมฤทธิ์ผลในระดับหนึ่ง เขมรแดงเปลี่ยนใจไม่ขัดขวางการเลือกตั้งและยินยอมให้ประชาชนชาวกัมพูชาในเขตควบคุมของตนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม เป็นผลให้ชาวกัมพูชาสามารถจัดตั้งรัฐบาลที่ชอบธรรม อันเป็นที่ยอมรับของประชาชนกัมพูชาทั่วประเทศได้ เป็นผลสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม สหประชาชาติก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ด้วยว่าไม่สามารถระบุอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนในภารกิจที่ตนปฏิบัติได้ สายการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรไม่มีความชัดเจน และการฝึกรบของกองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น สิ่งที่สหประชาชาติควรปรับปรุงหลังจากได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกัมพูชา ได้แก่

1) สหประชาชาติควรพิจารณาแนวทางการปฏิบัติการรักษาสันติภาพอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะควรมีการกำหนดขอบเขต เจือเนนใจ สภาวะการณ์ที่จะให้มีการส่งกองกำลังดังกล่าวให้ชัดเจน และสอดคล้องกับกฎเกณฑ์แห่งกฎบัตรสหประชาชาติและกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายระหว่าง

ประเทศ

2) สหประชาชาติควรเข้าไปประจำการในบริเวณที่มีความขัดแย้ง เมื่อได้รับการร้องขอจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งลุกลามเป็นสงคราม หรือเข้าไปประจำการในเขตพรมแดนประเทศหนึ่งประเทศใดที่อาจถูกคุกคามโดยประเทศอื่น

3) กองกำลังรักษาสันติภาพ และบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ของสหประชาชาติควรได้รับการฝึกอบรมให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของสหประชาชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย